

1944, marec 14. Ženeva. — Depeša vyslanca dr. J. Kopeckého čs. ministerstvu zahraničia v Londýne s výťahom memoranda slovenskej nekomunistickej odbojovej skupiny k otázke povojnového usporiadania pomerov v Československu.

Tajné.

Kaviár¹ ďalej posilá memorandum zástupcov Povážska² bez rozdiľu konfesí a stran z listopadu m. r. Podávám hlavné body depeší a pújde-li to, pošlu celý text:

„Legálnej vláde v Londýne. Podzemný odboj Vám tlumočí zo Slovenska touto cestou vďaka za Vaše úspechy a výdobytky v prospech nášho Československa. Tento ohlas je organickou súčasťou podaného Vám už memoranda z 10. februára 1943, na základe ktorého ste urobili 30. júna 1943 vládne prehlásenie, v ktorom sa naprosto stotožňujeme. Chceme, aby ste poznali naše náhľady na jednotlivé problémy. Pokiaľ ide o politickú líniu ČSR, žiadame zotrvať na demokratickej osvedčenej štátnej forme a pokiaľ ide o sociálne zrovnoprávnenie prevziať skúsenosti od bratov Rusov. Sme proti politickej rozcapartenosti národa. Vylúčiť vliv konfesí. Politika sa nesmie stať remeslom. Pripútať demokratickú Československú republiku na východ za priateľského postoja k Anglii a USA. Zdôraznite korektúru hraníc, pokiaľ ide o Slovensko na juhu proti Maďarom. Odstráňte menšiny. Odmietame i nadbiehanie Nemcom z ČSR, teraz žijúcim v Anglii v emigrácii. Niet medzi nimi rozdielu. Zradili nás. To tuná platí aj o Maďaroch. Pripravte zákony k individuálnemu vyšetreniu zradcov, aby bolo jasné, kto ako sa zachoval od času mobilizácie 1938. Nepardonujte. Podkopali by ste tak základne štátu. Chápeme, že na Morave a v Čechách je nenávisť voči Slovákom, ale aby vina neležala na celom slovenskom národe, žiadame spravodlivé roztriedenie Slovákov podľa ich postoja od 6. októbra. Dôležité miesta vo správe obsaďte tými, kto neklamali a svoju odbojnú prácu konajú, i keď im hrozí smrť či väzenie. Žiadame odluku cirkvi od štátu, cirkevné statky odňaté a kňazi vylúčení z verejného života politického. Žiadame poštátne školstva, vysokoškolské vzdelanie pre všetkých učiteľov. Výchovu mládeže a dozor nad ňou dať do rúk štátu. V otázke československej v jednotnej ČSR pochopiť veľejmnú individualitu týchto dvoch bratských kmeňov. Riešenie jazykovej otázky nie je už tak naliehavé, tento úkol prevedú budúce generácie. Dnes už by sa ťažko podarilo spraviť niečo v tomto smere asimiláciou početne slabšieho. Sme za vzájomnú výmenu kvalitného úradníctva Čechov a Slovákov. Žiadame revíziu nadobudnutých doktorátov za čas od 6. októbra. Revíziu povyšovania v úradoch a odškodnenie tých, ktorí dali prednosť odboju na miesto, aby si hľadali dobré miesto v režimu. Žiadame vyšetrenie hanebného okradnutia židov a zhabania majetkov všetkých terajších verejných činiteľov štátu slovenského ku krytiu škôd ČSR a vlastencov. Verejnosť prijala s radosťou vyhlásenie vlády o neplatnosti arizácie a o majetkových presunoch po septembri 1938. Sme proti federalizmu a sme za prenikavé sociálne reformy. Sme za súkromné vlastníctvo ovšem s výhradou maxima kapitálového. Žiadame zrušenie bankovného tajomstva. Žiadame poštátne tovarenských podnikov. Maloroľníctvo by rado videlo sceľovanie majetkov na väčšie nediele (100 jutár) a rozparcelovanie veľ-

¹ Kaviár — pseudonym Flory (K. Viestovej).

² Za týmto memorandom, hoci sa hovorí, že ide o stanovisko „zástupcov Povážia“, stála zrejme malá skupinka ľudí. Je to v podstate bezvýznamná historická kuriozita. Publikujeme ju preto, lebo v porovnaní s prvým memorandom z 10. 2. 1943 vyniká veľmi zreteľne, ako v dôsledku radikalizujúcej sa situácie na Slovensku sú nútení i ľudia z kruhov veľmi blízkych Londýnu stavať požiadavky zmeny hospodársko-sociálnej štruktúry krajiny.

174 kostatkov na takéto diele. Previnilcov režimu odvieť na Sibír. Pre ostatných výchovné tábory. Slovenskí partizáni vysielaní z Ruska mali sa informovať, aká je nálada slovenského ľudu. Ide im hlavne o to, či sme za sociálne reformy a za pokrok bez ohľadu na cirkev. Informujte Rusko v zmyslu tohoto ohlasu, lebo iná možnosť bola predbežne neprístupná. Nazdar.”

Kopecký.

AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 725 (Žen. 185).

Záznam dešifrovanej došlej depeše (d. 16. 3. 1944). Strojopis, originál.

52

1944, marec 15. [Londýn.] — Záznam vo vojnovom denníku 3. oddelenia ŠVBM o rokovaníach čs. vojenských a politických činiteľov s predstaviteľmi Veľkej Británie o otázkach vojenskej pomoci v prípade povstania na čs. území.

15. 3. 44

Gen. Gak, pridelený štábu gen. Eisenhowera dostavil se na ŠVBM-3 odd. a byl (spolu s pplk. gen. štábu Lukasem) přednostou 3. odd. plk. gšt. Sázavským informován o stavu jednání mezi MNO resp. ŠVBM a úřadem gen. Gubbinse resp. s gen. Nye-em o materiální a letecké pomoci pro přípravu a podporu povstání v histor. zemích.

15. 3. 44

Velvyslanec Nichols dostavil se k min. zahr. věcí Masarykovi dne 8. III. 44 a „sdělil, že anglická vláda cítí, že v minulosti dostatečně nám nepomohla ve věcech konspirativních“ . . . „Dnes je dostatek letounů . . . stejně dostatek zbraní připravených pro okupované území. Již dnes mnoho aeroplánů denně přistává ve Francii a rozděluje zbraně“. Nichols se táže, s kým by vlastně měli vstoupit v definitivní styk a zdá se, že by se Angličané nejraději dohodli s gen. Miroslavem. Chtějí vědět, co podléhá Moravcovi a co komu jinému.

Na to 15. III. 44 konána porada, již se zúčastnil gen. Miroslav, plk. Sázavský a pplk. Souhrada, Lt/col. Perkins a Col. Keswick (nově ustanovený přednosta odd. pplk. Perkinse).

Přečten zápis o schůzce min. Masaryka s velvyslancem Nicholsem. Pplk. Perkins prohlásil, že prezident Beneš i jiní vládní činitelé pronesli přímé výzvy k národu, aby národ se sdrúžil k národnému povstání a že tudíž nutno předpokládat, že tyto výzvy byly podloženy zprávami z domova, které je opravňují. Gen. Miroslav odpověděl, že se tím dostáváme zas na navázání styku s domovem, že čeká 6 skupin v Itálii a 5 skupin v Anglii na shození domů, a to již po 18 měsících a že tudíž na situaci se nic nezměnilo. Zprávy, které jsou, jsou ze Slovenska od politické a nyní i vojenské skupiny, a to kurýry, a to trvá dlouho.

Pplk. Perkins poznamenává, že Alpy a balkánské pohoří činily potíže, proč skupiny z Itálie dosud nebyly přepraveny. Gen. Miroslav zdůrazňuje, že voj. instrukce předávané slovenským politikům přijdou do rukou vojáků a proto na Slovensku lze mluvit o voj. organizaci. O histor. zemích nemáme zpráv. Col. Keswick se ptá, jaké instrukce byly slov. voj. skupině zaslány. Odpověď: Col.